

Professori Vesa Kannianen mielestä vanhat laskentamallit eivät toimineet uudessa tilanteessa.

Taantumaaan ei uskottu

Kansantaloustieteen professori Vesa Kannianen pitää ihmeellisenä, että kukaan Yhdysvalloissa ei kyennyt ennustamaan kriisiä.

Hämeenlinna

Arno Juutilainen

Taloustieteilijät Yhdysvalloissa ja Suomessa eivät kyenneet näkemään taantumaa, joka on äitynyt monessa maassa jo lamaksi. Helsingin yliopiston kansantaloustieteen professori **Vesa Kannianen** kummastelee sitä.

-Pidän ihmeellisenä siitä, että kukaan Yhdysvaltain ennustaminen ei ole suomalaisten ekonomistien vastuulla.

-Monet rahoitusmarkkinoilla näkivät kriisityymien merkit, mutta tämä ei mennyt makroekonomistien tietoisuuteen.

Finanssikriisin leviämistä Suomen vientiin ja teollisuuteen ei huomattu meillä vielä vuodenvaihteessa 2008-2009 - eikä vielä vuoden 2009 alkupuoliskollakaan. Ei, vaikka saatiin tietoa teollisuuden tilausten romahtamisesta ja viennin putoamisesta.

Paniikkia ei haluttu levittää

Kannianen pitää talvea varoisten toiveiden aikana. Paniikkia ei haluttu levittää.

-Se ei ollut petkutusta. Tilannetta ei nähty. Ei kerta kaikkiaan uskallettu eikä pystytty ennakoimaan.

-Se, mitä viennille tapahtui, tuli yllätyksenä.

Kannianen on kirjoituksissaan ja puheenvuoroissaan ruotinnut taluskriisiä ja sen syitä syvällisemmin kuin pinnallinen julkisen keskustelu. Hänen mielestään on kuitenkin vaikea sanoa, miksi kriisi oli Yhdysvalloissa niin suuri yllätys. Suurin selitys lienee se, että monet asiat maailmassa olivat muuttuneet.

-Yhdysvalloissa viitattiin siihen, että asuntojen hinnat eivät ole koskaan laskeneet. Niiden ei uskottu laskevan nytkään.

Kannianen pyytää olemaan armollinen ekonomisteille. Yhden syyllisen hän kuitenkin nimeää itse.

-Koko kriisi rakentui Yhdysvaltain löysälle rahapolitiikalle. Voimme laittaa Fedin (Federal reserve, Yhdysvaltain keskuspankki) ja

Alan Greenspanin (Fedin entinen pääjohtaja) vastuuseen siitä.

Uusi ilmiö koko maailmassa oli myös Kiina. Yhdysvallat ei synnyttänyt finanssikriisiä yksin vaan teki sen vastaparin Kiinan kanssa. Kun Yhdysvaltain talouskasvu heikkeni ja Fed alensi korkoja, Kiina ei antanut valuuttansa vahvistua.

-Kiina toimi omilla säännöillään. Se ei sallinut maailmantalouden tasapainottumista.

Kiinalle syntyivät yhä suu-

remmat ylijäämät. Niillä rahoitettiin Yhdysvaltain talouden alijäämät.

-Yhdysvallat sai liikaa pääomia. Se johti siihen, että luottojen riskipreemiot katosivat.

Tilanteesta väärä tulkinta

Kannianen kertoo, että Yhdysvaltain finanssijärjestelmässä luotonannon riskiä hajautettiin sinänsä oikeaoppisesti. Kun luotot muutettiin arvopapereiksi, tieto luottojen

takana olevista velallisista ja vakuuksista kuitenkin katosi. Koko tilanne tulkittiin väärin.

-Ei huomattu, että koko pankkijärjestelmään voi realisoitua systeemiriski.

Subprime-kriisiksi kutsuttu vaihe alkoi jo vuonna 2007. Se kärjistyi finanssikriisiksi, kun suuri investointipankki Lehman Brothers kaatui syyskuussa 2008.

-Lehman Brothersin vararikko oli virhe. Sitä ei olisi pitänyt päästää kaatumaan. Yhtiön mukana katosi luottamus finanssimarkkinoihin.

Suomeen Yhdysvaltain kriisi siirtyi kahdella tapaa. Saimme päällemme välilliset vaikutukset esimerkiksi viennin heikkenemisenä ja luotonannon kiristymisenä. Toisaalta koko euroalueella tulisivat esiin samankaltaiset ongelmat kuin Yhdysvalloissa.

-Euroopan keskuspankin

EKP:n rahapolitiikka oli liian löysää. Jälkikäteen voidaan sanoa, että esimerkiksi M3:n (rahan määrän laaja mittari) annettiin kasvaa liian nopeasti.

Kannianen mukaan euroalueella korot säädettiin sopiviksi sellaisille valtioille kuin Saksa ja Ranska. Korot olivat kuitenkin aivan liian alhaiset Italian, Espanjan ja Kreikan kaltaisille valtioille. Kansantalouden oppien mukaan liian löysä raha nostaa hintoja.

-Lopputuloksena oli inflaatio. Halpatuonti piti kuitenkin inflaation kurissa. Siitä ei osattu huolestua.

Huono meno on kiellettyä

Kannianen sanoo, että Euroopassa toivottiin pitkään Yhdysvaltain saavan kriisinsä hallintaan. Siksi sen ei uskottu

siirtyvän tänne. Taantuma on edelleen useille ihmisille kaukainen.

-Vaikka bruttokansantuote on pudonnut, emme näe ympärillämme taantumaa. Ne, joilla on työpaikka, tulokehitys on myönteinen.

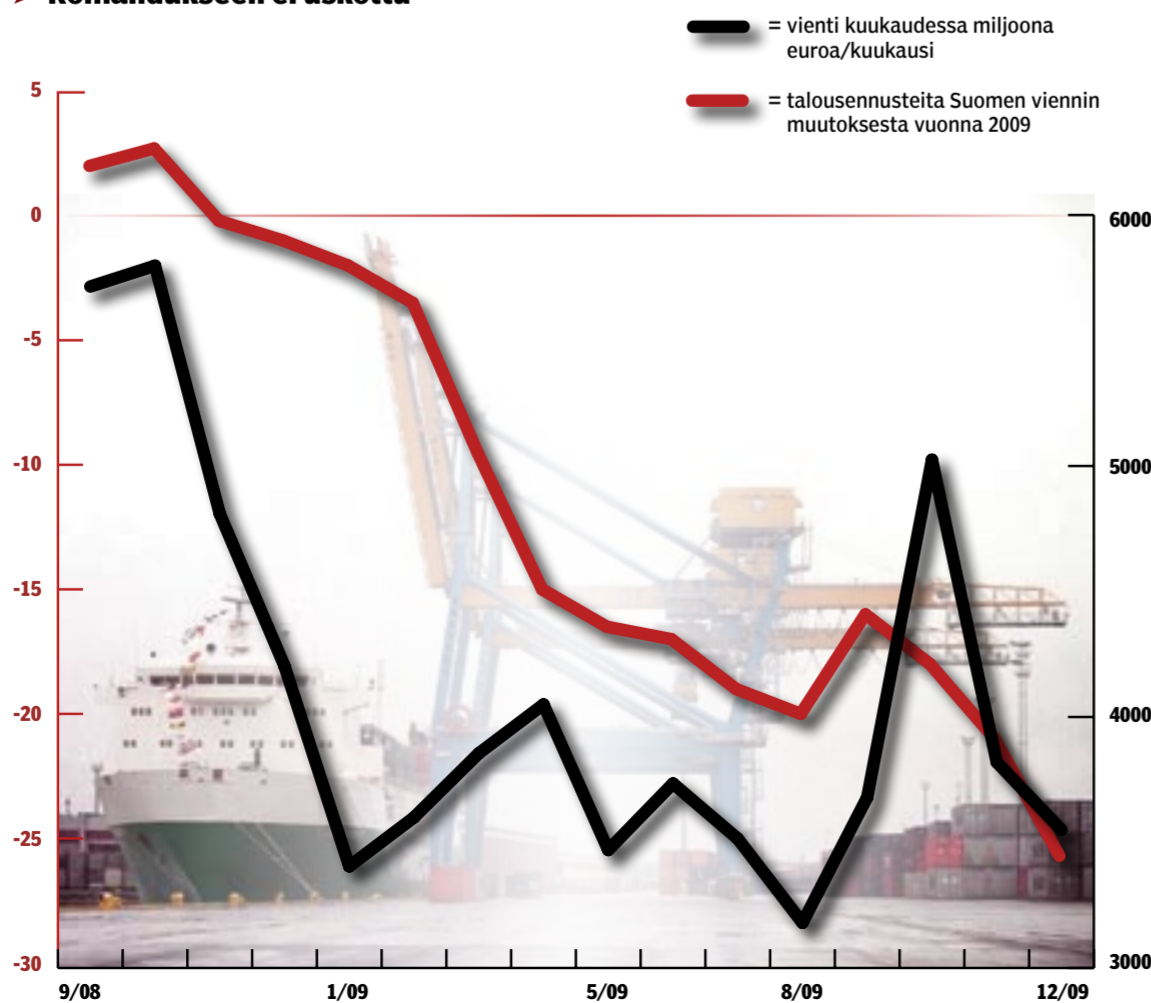
Yhteiskunnan turvaverkot auttavat ihmisiä, joilla menee huonosti. Suomalaisten usko talouden kehitykseen on vahva.

-Tuntuu olevan vähän kiellettyä, että menisi huonosti. Niillä, joilla on työpaikka, menee jopa lujaa.

Kannianen muistuttaa, että bruttokansantuotteen putoaminen ei ole ainakaan vielä samaan luokkaan kuin 1990-luvun alussa. Tuolloin kansantalous supistui noin 13 prosenttia yhteensä kolmena vuonna.

Viime vuonna Suomi menetti bruttokansantuotteen 7,8 prosenttia. (HäSa)

Romahdukseen ei uskottu

Suomi 2009

Bruttokansantuote laski 7,8 prosenttia. Vienti supistui neljänneksen. Yritysten liikevoitot pienenevät 39 prosenttia. Konkurssien määrä kasvoi 25 prosenttia. Yrityssaneelusten määrä kasvoi 74 prosenttia. Valtion ja kuntien velkaantuminen rajuun kasvuun.

- 15.9.2008 Lehman Brothersin vararikko
- 23.10. Teknologiateollisuus kertoo, että 70 prosentilla yrityksistä uusien tilausten saaminen on vaikeutunut.
- 28.1.2009 Teknologiateollisuus ilmoittaa uusien tilausten pudonneen 41 prosenttia.
- 9.2. Tulli kertoo viennin pudonneen rajusti vuoden 2008 lopulla.
- Metsäteollisuusyhtiöiden tilinpäätökset vuodelta 2008 raskaasti tappiollisia.
- 25.3. Etlä ennustaa ensimmäisenä viennin romahtavan.
- 24.7. Työministeriön virkamies ei usko Tilastokeskuksen korkeita työttömyyslukuja.
- 1.9. Nordea ja Palkansaajien tutkimuslaitos eivät usko viennin romahdukseen.
- 28.10. The Oasis of the Seas -risteilijän luovutus.
- Ekonomistit myöntävät viennin romahduksen vasta vuoden viimeisissä ennusteissa.

JK-N/HÄSA